

مدیریت سود از طریق زمان بندی فروش داراییهای بلند مدت

دکتر یداله تازی وردی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ایران

الهام ثمری خلج

کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ایران

چکیده

مدیریت می تواند زمان معاملات واقعی را طوری تعیین نماید تا آثار آن روی سود، متمایل به کاهش نوسانات سود گزارش شده و نیز دسترسی به سود مورد انتظار باشد. از جمله معاملات واقعی واحد تجاری، فروش دارایی است. لذا هدف تحقیق حاضر بررسی این موضوع بوده است، که آیا مدیران، سود را از طریق زمان بندی فروش داراییهای بلند مدت مدیریت می کنند؟ شرکتهای تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران جامعه آماری تحقیق حاضر را تشکیل می دهند. تحقیق حاضر از نوع تحقیقات علی-مقایسه ای می باشد. برای آزمون فرضیه ها از آزمون t استیودنت استفاده شده است. همچنین با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس، ابتدا رابطه ی بین متغیرهای کنترلی و هر یک از متغیرهای مستقل بررسی و اثر متغیرهای کنترلی بر متغیرهای مستقل خنثی گردیده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است، که مدیریت از طریق زمان بندی فروش داراییهای بلند مدت مدیریت سود ننموده است.

واژه های کلیدی: مدیریت سود، زمان بندی معاملات، سود حاصل از فروش داراییهای بلند مدت.

بیان مسئله تحقیق

در نظام بهای تمام شده ی تاریخی، در روش متداول ارزشگذاری داراییها، از قیمت های تاریخی برای اندازه گیری عوامل صورت های مالی استفاده می شود. قیمت های تاریخی علیرغم قابلیت اتکا، اشتباه زمانی دارد؛ زیرا سود ناشی از نگهداری دارایی را که مربوط به دوره های قبل است، در دوره جاری شناسایی می نماید. منظور از دوره جاری، دوره فروش دارایی است که در آن درآمد تحقق می یابد.

بنابراین، داراییها بر مبنای بهای تمام شده ی تاریخی نگهداری می شوند و هنگام فروش به قیمت جاری یا بازار به فروش می رسند و سود و زیان ناشی از فروش آنها در دوره فروش شناسایی می گردد، لذا، سود یا زیان ناشی از فروش داراییها ابزاری را در اختیار مدیران قرار می دهد تا از طریق زمان بندی فروش داراییها روی سود گزارش شده اثر گذارند. یعنی، نوسانات در سود شرکت می تواند بر تصمیم گیری مدیران در ارتباط با زمان بندی فروش داراییها اثر بگذارد.

محتمل به نظر می رسد، هنگامی که سود واقعی شرکت کمتر از سود مورد انتظار مدیران است، مدیران با فروش دارایی های بیشتر سعی کنند تا سود گزارش شده را به حد مورد انتظار برسانند، یا برعکس، زمانی که سود واقعی شرکت بالاتر از سود مورد انتظار مدیران است، آنها با فروش داراییهایی که منجر به ایجاد زیان می شود، تلاش کنند تا سود گزارش شده را به سطح مورد انتظار برسانند.

از دیدگاه نظری، ضریب P/E بیانگر آن است که سرمایه گذاران برای هر ریال سود چه مبلغی می خواهند بپردازند؟ و یا به عبارت دیگر، ارزش هر ریال سود شرکت چقدر می باشد. به این دلیل به آن مضرب سهم نیز گفته می شود. با توجه به مطالب ذکر شده این احتمال که مدیریت، برای کاهش نوسانات نسبت P/E و یا هماهنگی نسبت مزبور با نسبت P/E مورد انتظار، سود واقعی شرکت را دستکاری نماید، وجود دارد. و یکی از روشهای دستکاری سود گزارش شده، زمان بندی فروش داراییها می باشد.

پیشینه تحقیق

هرمن، اینووتوماس (۲۰۰۳) بررسی نمودند که آیا مدیران ژاپنی از سود حاصل از فروش دارایی های ثابت و اوراق بهادار قابل داد و ستد برای مدیریت سود استفاده می کنند؟ نتایج تحقیق آنها نشان داد که، بین سود حاصل از فروش داراییها و عملکرد سال جاری رابطه منفی و بین سود حاصل از فروش داراییها و عملکرد موردانتظار آتی رابطه مثبت وجود دارد، علاوه بر این، زمانی که عملکرد سال جاری منفی (مثبت) و عملکرد موردانتظار آتی مثبت (منفی) باشد، استفاده از فروش داراییها برای مدیریت سود بسیار مشهود است [۶].

پوتراس و همکاران (۲۰۰۱) این مساله را مورد بررسی قرار دادند که آیا شرکت های سنگاپوری، فروش داراییهای خود را به منظور دستکاری سود گزارش شده، زمان بندی می کنند؟ و اگر جواب مثبت است، شرکت ها تا چه اندازه و حجمی، از طریق زمان بندی فروش داراییها به مدیریت سود مبادرت می ورزند؟ آنها به این نتیجه رسیدند که، درسنگاپور، در شرکت هایی که تغییرات سود گزارش شده و در نتیجه تغییرات سود هر سهم در دوره جاری نسبت به سال قبل، مثبت باشد و سود افزایش یافته باشد، مدیران این شرکت ها، انگیزه ای برای دستکاری سود ندارند و در نتیجه از ابزار زمان بندی فروش دارایی ها جهت اعمال مدیریت سود استفاده نمی شود. اما در شرکت هایی که در آن ها تغییرات سود هر سهم منفی باشد، مدیران این گونه شرکت ها معمولا با استفاده از ابزار زمان بندی دارایی ها، به مدیریت سود اقدام می نمایند [۷].

بارتوف (۱۹۹۳) در مقاله خود با عنوان " زمان بندی فروش داراییها و دستکاری در سود"، به دنبال این است که آیا مدیریت می تواند با زمان بندی شناخت سود، از طریق واگذاری یا فروش داراییهای بلند مدت یا سرمایه گذاری، سود را دستکاری نماید. از آنجایی که مدیران می توانند غالبا دوره ای را که در طول آن دارایی فروخته خواهد شد را انتخاب کنند و نظام بهای تمام شده تاریخی بیانگر این است که تغییرات در ارزش بازار دارایی بین

تحصیل و فروش باید در دوره فروش گزارش شود. لذا، فرصتهایی را برای مدیریت پدید می آورد که از طریق زمانبندی در فروش داراییها با هزینه نسبتاً کم سود را دستکاری نماید. بارتوف می گوید مدیریت سود با استفاده از دو نوع دستکاری حاصل می شود. نوع اول دستکاری در چارچوب مبنای تعهدی که با استفاده از روشهای حسابداری و ارقام تعهدی صورت می پذیرد. نوع دوم دستکاری واقعی است که با استفاده از معاملات تجاری، سود گزارش شده را به سود مورد هدف نزدیک می کند [۵].

صفائی کویشاهی (۱۳۸۸) ارتباط بین هموار سازی سود با سود غیر عملیاتی ناشی از فروش داراییهای سرمایه ای (دارایی ثابت مشهود) در شرکتهای پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی و آزمون قرار داد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که رابطه معنی داری بین هموار سازی سود و سود غیر عملیاتی ناشی از فروش داراییهای سرمایه ای وجود ندارد. به عبارت دیگر، مدیران از این ابزار برای هموار سازی سود استفاده نمی کنند [۳].

ابراهیمی کردلر و ذاکری (۱۳۸۸) در تحقیقی با عنوان " بررسی مدیریت سود با استفاده از فروش داراییها در بورس اوراق بهادار تهران" نتیجه گرفتند که شرکتهای بورسی دارای عملکرد جاری منفی (مثبت) و عملکرد آتی مثبت (منفی)، اقدام به مدیریت سود با استفاده از سود و زیان فروش دارایی ها می نمایند [۱].

کوچکی (۱۳۷۳) در پژوهش خود سعی کرده است که زمان بندی فروش داراییها و در نتیجه سود حاصل از آن را به عنوان یکی از ابزارهای هموار سازی سود مطرح و مورد آزمون تجربی قرار دهد، تا مشخص شود که آیا مدیران با استفاده از ابزار مزبور سود را هموار می سازند؟ نتایج بیانگر آن است که سود حاصل از فروش داراییها، تغییرات موقتی سود را هموار نساخته است. به عبارت دیگر، یافته های این تحقیق نشان داد که سود حاصل از فروش دارایی در شرکت هایی که کاهش در سود سالانه (به استثنای اثرات فروش دارایی) دارند، عمدتاً زیادتراً از شرکت های دارای افزایش سود سالانه نیست [۴].

فرضیه های تحقیق

فرضیه اول: بین سود قبل از کسر مالیات و سود حاصل از فروش داراییهای ثابت رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین سود قبل از کسر مالیات و سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلندمدت رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین سود ناخالص و سود حاصل از فروش داراییهای ثابت رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین سود ناخالص و سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلندمدت رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه پنجم: بین ضریب قیمت به سود هر سهم (P/E) و سود حاصل از فروش داراییهای ثابت رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه ششم: بین ضریب قیمت به سود هر سهم (P/E) و سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلندمدت رابطه معنی داری وجود دارد.

روش تحقیق

این تحقیق، از نوع تحقیقات علی - مقایسه ای است. در تحقیق حاضر، رابطه علی - احتمالی میان متغیرهای مستقل و وابسته از طریق آزمون t استیودنت مورد آزمون قرار می گیرد تا بتوان نتیجه گرفت که آیا میان متغیرهای مستقل شرکتهایی که دارای سود حاصل از فروش داراییهای بلند مدت می باشند و شرکتهایی که متغیر فوق را دارا نمی باشند، تفاوت وجود دارد یا خیر؟ در صورت وجود تفاوت مذکور می توان چنین نتیجه گفت که بین متغیر مستقل و وابسته رابطه علی - احتمالی برقرار می باشد. همچنین با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس، اثرمتغیرهای کنترلی بر متغیرهای مستقل خنثی و متغیرهای مستقل خالص محاسبه شده است.

متغیرهای تحقیق

متغیرهای مستقل

متغیرهای مستقل این تحقیق عبارت اند از: سود قبل از کسر مالیات (پس از کسر سود حاصل از فروش داراییهای ثابت و سرمایه گذاری های بلند مدت)، سود ناخالص و نسبت P/E .

متغیرهای وابسته

متغیرهای وابسته تحقیق عبارت اند از: سود حاصل از فروش داراییهای ثابت و سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلند مدت.

متغیرهای کنترلی

در تحقیق حاضر، به منظور یکسان سازی شرکتی که اطلاعات آنها مورد تجزیه و تحلیل واقع می شوند، کلیه شرکتی انتخاب شده جزو شرکتی تولیدی می باشند و همچنین از متغیرهای اندازه شرکت و سن شرکت نیز به عنوان متغیرهای کنترلی جهت یکسان سازی شرکتها تا حد امکان، استفاده گردیده است.

اندازه گیری متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت: به عقیده تعداد زیادی از محققان^۱ در حوزه مدیریت سود، تعیین اندازه بنگاه اقتصادی از طریق اندازه گیری مجموع داراییها، مجموع فروش سالیانه، مبلغ اسمی سهام و یا ارزش بازار سهام بنگاههای اقتصادی امکان پذیر است [۲]. در این تحقیق برای سنجش اندازه شرکت از لگاریتم طبیعی مجموع داراییها در تاریخ ترازنامه استفاده شده است. سن شرکت: روزنوم (۲۰۰۳) در مقاله خود با عنوان "مدیریت سود در زمان عرضه اولیه سهام به عموم"، برای سنجش سن شرکت به عنوان یک متغیر کنترلی از لگاریتم طبیعی "سن شرکت به علاوه یک" استفاده کرده است [۸]. لذا در این تحقیق نیز برای اندازه گیری سن شرکت با استناد به مدل روزنوم، از لگاریتم طبیعی "سن شرکت به علاوه یک" استفاده شده است.

^۱Zemijewski & Hogerman ۱۹۸۱, Alberect Richardson ۱۹۹۰

جامعه آماری و نمونه گیری

در این تحقیق برای دستیابی به جامعه آماری، ابتدا اطلاعات مربوط به سود حاصل از فروش داراییهای ثابت و سرمایه گذاری های بلند مدت کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران- به استثنای شرکتهای سرمایه گذاری و واسطه گری های مالی به دلیل تفاوت اساسی در نوع فعالیت، نسبت به سایر شرکتهای- در نظر گرفته شد. سپس اطلاعات مربوط به سود حاصل از فروش داراییهای ثابت و سرمایه گذاری های بلند مدت شرکتهای ذکر شده که قبل از سال ۱۳۸۳ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده اند و طی سالهای ۱۳۸۳-۱۳۸۷ در بورس اوراق بهادار فعالیت داشته اند، برای مدت ۵ سال، جمع آوری و در سه حالت زیر طبقه بندی شدند:

۱- در صورت وجود سود، عدد ۱، به عنوان نماد، برای سال مالی و شرکت مورد نظر لحاظ شد.

۲- در صورت وجود زیان عدد ۱-، به عنوان نماد، برای سال مالی و شرکت مورد نظر لحاظ شد.

۳- در صورت عدم وجود سود یا زیان عدد ۰ به عنوان نماد برای سال مالی و شرکت مورد نظر لحاظ شد.

از میان شرکتهای مذکور، شرکتهای تولیدی انتخاب شده و از میان شرکتهای تولیدی، شرکتهایی که اطلاعات سود حاصل از فروش داراییهای ثابت و سرمایه گذاریهای بلند مدت آنها (به طور جداگانه) برای ۵ سال مالی در دسترس بود به عنوان جامعه آماری مورد مطالعه قرار گرفت.

از میان جامعه آماری مورد مطالعه برای هر سال مالی، ۶۰ شرکت به طور جداگانه به قرار زیر انتخاب شد:

از میان شرکتهای با نماد ۱، ۳۰ شرکت و از میان شرکتهای با نماد ۰ و ۱-، نیز ۳۰ شرکت به روش تصادفی ساده انتخاب شد.

قابل ذکر است که در مورد سرمایه گذاری های بلند مدت، به علت عدم وجود ۳۰ شرکت در هر طبقه برای هر سال مالی، با توجه به شرایط ذکر شده، اطلاعات به صورت شرکت

سال جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بدین صورت که برای کل ۵ سال مالی، از میان شرکتهای با نماد ۱، ۳۰ شرکت و از میان شرکتهای با نماد ۰ و ۱-، نیز ۳۰ شرکت به روش تصادفی ساده انتخاب گردید.

آزمون فرضیه ها

در این آزمون ها، فرضیه صفر بیان کننده این است که میانگین متغیرهای مستقل بین دو گروه شرکتهای با یکدیگر تفاوت معنی دار ندارند و در مقابل فرضیه مخالف بیان می کند که میانگین متغیرهای مستقل بین دو گروه شرکتهای با یکدیگر تفاوت معنی دار دارند. چنانچه، سطح خطای محاسبه شده از ۰,۰۵ بزرگتر باشد فرضیه صفر تایید گردیده و فرضیه مقابل رد می شود، اما در جداول آماری مربوط به تجزیه و تحلیل فرضیه ها، در بعضی از موارد سطح خطا بزرگتر اما بسیار نزدیک به ۰,۰۵ می باشد، بنابراین اگر اندکی با دیده اغماض بدان بنگریم، بهتر آن است که در چنین مواردی بگوییم که فرضیه صفر رد شده و فرضیه مقابل تایید می گردد. به دلیل اینکه شرکتهای موجود در نمونه مربوط به داراییهای ثابت در هر سال متفاوت می باشند، در فرضیه های مربوط به داراییهای ثابت، متغیر سال نیز در نظر گرفته می شود و در نهایت اثر تعاملی سال با گروه نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

فرضیه اول: بین سود قبل از کسر مالیات و سود حاصل از فروش داراییهای ثابت رابطه معنی داری وجود دارد.

نگاره شماره (۱): نتایج تحلیل رابطه بین سود قبل از کسر مالیات و سود حاصل از فروش

برآیند	F	p
سال	۲,۴۰	۰,۰۵۰۲
گروه	۰,۶۶	۰,۴۲
گروه * سال	۱۰,۱۷	۰,۰۰

تفسیر نتایج با استفاده از نگاره شماره (۱) به شرح زیر است:

آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=0,0502$ و مقایسه ی آن با P-value بیانگر این موضوع می باشد، که بین سود قبل از کسر مالیات شرکتها حداقل در یک سال بدون لحاظ کردن گروه ها، تفاوت معنی داری وجود دارد.

همچنین آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=0,42 > P\text{-value}$ ، بیانگر این موضوع می باشد، که بین سود قبل از کسر مالیات دو گروه شرکتها بدون لحاظ کردن سال، تفاوت معنی داری وجود ندارد.

همچنین آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=0,00 < P\text{-value}$ ، بیانگر این موضوع می باشد، که بین سود قبل از کسر مالیات دو گروه شرکتها حداقل در یک سال مالی تفاوت معنی داری وجود دارد. جهت مشخص شدن سال یا سالهای مورد نظر از آزمون تعقیبی (Tukey) استفاده شده است. پس از آزمون مشخص شد که تنها در سال ۱۳۸۷ بین سود قبل از کسر مالیات دو گروه شرکتها تفاوت معنی داری وجود دارد.

تصمیم گیری: با توجه به اینکه سطح خطای محاسبه شده، $P=0,42$ ، بزرگتر از P-value می باشد، در سطح اطمینان ۰/۹۵، فرضیه H_0 تایید گردیده و فرضیه مقابل رد می شود. یعنی، بین سود قبل از کسر مالیات شرکتها با نماد یک و شرکتها با نماد صفر و منفی یک در این سطح اطمینان تفاوت معنی داری وجود ندارد.

فرضیه دوم: بین سود قبل از کسر مالیات و سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلندمدت رابطه معنی داری وجود دارد.

نگاره شماره (۲): نتایج تحلیل رابطه بین سود قبل از کسر مالیات و سود حاصل از فروش سرمایه گذاریهای بلند مدت

برآیند	F	p
گروه	۱,۵۹	۰,۲۱

تفسیر نتایج با استفاده از نگاره شماره (۲) به شرح زیر است:
با توجه به آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=0,21$ ، که بزرگتر از P-value می باشد، در سطح اطمینان ۰/۹۵، فرضیه H_0 تایید گردیده و فرضیه مقابل رد می شود. یعنی،

بین سود قبل از کسر مالیات شرکتها با نماد یک و شرکتها با نماد صفر و منفی یک در این سطح اطمینان تفاوت معنی داری وجود ندارد.

فرضیه سوم: بین سود ناخالص و سود حاصل از فروش داراییهای ثابت رابطه معنی داری وجود دارد.

نگاره شماره (۳): نتایج تحلیل رابطه بین سود ناخالص و سود حاصل از فروش داراییهای ثابت

برآیند	F	p
سال	۰,۱۰	۰,۹۸
گروه	۰,۲۲	۰,۶۴
گروه * سال	۲,۳۵	۰,۰۵۵

تفسیر نتایج با استفاده از نگاره شماره (۳) به شرح زیر است:

آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=۰,۹۸ > P\text{-value}$ ، بدین معنی است که بین سود ناخالص شرکتها در سالهای مختلف بدون لحاظ کردن گروه ها تفاوت معنی داری وجود ندارد.

آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=۰,۶۴ > P\text{-value}$ ، بدین معنی است که بین سود ناخالص دو گروه شرکتها بدون لحاظ کردن سال تفاوت معنی داری وجود ندارد.

آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=۰,۰۵۵$ و مقایسه ی آن با P-value، بدین معنی است که بین سود ناخالص دو گروه شرکتها حداقل در یک سال مالی تفاوت معنی داری وجود دارد.

تصمیم گیری: با توجه به آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=۰,۶۴$ ، که بزرگتر از P-value می باشد، در سطح اطمینان ۹۵٪، فرضیه H_0 تایید گردیده و فرضیه مقابل رد می شود. یعنی بین سود ناخالص شرکتها با نماد یک و شرکتها با نماد صفر و منفی یک در این سطح اطمینان تفاوت معنی داری وجود ندارد.

فرضیه چهارم: بین سود ناخالص و سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلندمدت رابطه معنی داری وجود دارد.

نگاره شماره (۴): نتایج تحلیل رابطه بین سود ناخالص و سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلند مدت

برآیند	F	p
گروه	۲,۳۴	۰,۱۳

تفسیر نتایج با استفاده از نگاره شماره (۴) به شرح زیر است:
 با توجه به آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=۰,۱۳$ ، که بزرگتر از P-value می باشد، در سطح اطمینان ۰,۹۵، فرضیه H_0 تایید گردیده و فرضیه مقابل رد می شود. یعنی بین سود ناخالص شرکتها با نماد یک و شرکتها با نماد صفر و منفی یک در این سطح اطمینان تفاوت معنی داری وجود ندارد.

فرضیه پنجم: بین ضریب قیمت به سود هر سهم (P/E) و سود حاصل از فروش داراییهای ثابت رابطه معنی داری وجود دارد.

نگاره شماره (۵): نتایج تحلیل رابطه بین نسبت p/e و سود حاصل از فروش

برآیند	F	p
سال	۲,۱۶	۰,۰۷
گروه	۰,۰۹	۰,۷۶
گروه * سال	۰,۴۴	۰,۷۸

تفسیر نتایج با استفاده از نگاره شماره (۵) به شرح زیر است:
 آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=۰,۰۷ > P\text{-value}$ ، بدین معنی است که بین نسبت P/E در سالهای مختلف بدون لحاظ کردن گروه ها تفاوت معنی داری وجود ندارد.

آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=0,76 > P\text{-value}$ ، بدین معنی است که بین نسبت P/E دو گروه شرکتها بدون لحاظ کردن سال تفاوت معنی داری وجود ندارد.

آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=0,78 > P\text{-value}$ ، بدین معنی است که بین نسبت P/E دو گروه شرکتها، در سالها مختلف تفاوت معنی داری وجود ندارد.

تصمیم گیری: با توجه به آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=0,76$ ، که بزرگتر از P-value می باشد، در سطح اطمینان ۹۵٪، فرضیه H_0 تایید گردیده و فرضیه مقابل رد می شود. یعنی بین نسبت P/E شرکتها با نماد یک و شرکتها با نماد صفر و منفی یک در این سطح اطمینان تفاوت معنی داری وجود ندارد.

فرضیه ششم: بین ضریب قیمت به سود هر سهم (P/E) و سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلندمدت رابطه معنی داری وجود دارد.

نگاره شماره (۶): نتایج تحلیل رابطه بین نسبت p/e و سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلند مدت

برآیند	F	p
گروه	۰,۸۲	۰,۳۷

تفسیر نتایج با استفاده از نگاره شماره (۶) به شرح زیر است:

با توجه به آماره F و سطح خطای محاسبه شده، $P=0,37$ ، که بزرگتر از P-value می باشد، در سطح اطمینان ۹۵٪، فرضیه H_0 تایید گردیده و فرضیه مقابل رد می شود. یعنی بین نسبت P/E شرکتها با نماد یک و شرکتها با نماد صفر و منفی یک در این سطح اطمینان تفاوت معنی داری وجود ندارد.

فرضیه اول

نتایج حاصل از آزمون حاکی از آن است که مقدار سود قبل از کسر مالیات بر سود حاصل از فروش داراییهای ثابت تاثیری نداشته، و مدیریت برای هماهنگی سود قبل از کسر مالیات مورد گزارش با سود قبل از کسر مالیات مورد انتظار به مدیریت سود از طریق فروش

داراییهای ثابت اقدام نمی نماید. تنها در سال ۱۳۸۷ بین سود قبل از کسر مالیات شرکتها با نماد یک و شرکتها با نماد صفر و منفی یک در این سطح اطمینان تفاوت معنی داری وجود دارد.

فرضیه دوم

نتایج حاصل از تحقیق حاکی از آن است که مقدار سود قبل از کسر مالیات بر سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلند مدت تاثیری نداشته، و مدیریت برای هماهنگی سود قبل از کسر مالیات مورد گزارش با سود قبل از کسر مالیات مورد انتظار به مدیریت سود از طریق فروش سرمایه گذاری های بلند مدت اقدام نمی نماید.

فرضیه سوم

نتایج حاصل از آزمون بیانگر آن است که مقدار سود ناخالص بر سود حاصل از فروش داراییهای ثابت تاثیری نداشته، و مدیریت برای هماهنگی سود ناخالص مورد گزارش با سود ناخالص مورد انتظار به مدیریت سود از طریق فروش داراییهای ثابت اقدام نمی نماید.

فرضیه چهارم

نتایج آزمون حاکی از آن است که مقدار سود ناخالص بر سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلند مدت تاثیری نداشته، و مدیریت برای هماهنگی سود ناخالص مورد گزارش با سود ناخالص مورد انتظار به مدیریت سود از طریق فروش سرمایه گذاری های بلند مدت اقدام نمی نماید.

فرضیه پنجم

نتایج آزمون بیانگر آن است که مقدار نسبت P/E بر سود حاصل از فروش داراییهای ثابت تاثیری نداشته، و مدیریت برای کاهش نوسانات نسبت P/E و هماهنگی نسبت مزبور با نسبت P/E مورد انتظار به مدیریت سود از طریق فروش داراییهای ثابت اقدام نمی نماید.

فرضیه ششم

نتایج آزمون بیانگر آن است که مقدار نسبت P/E بر سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلند مدت تاثیری نداشته، و مدیریت برای کاهش نوسانات نسبت P/E و هماهنگی

نسبت مزبور با نسبت P/E مورد انتظار به مدیریت سود از طریق فروش سرمایه گذاری های بلند مدت اقدام نمی نماید.

مقایسه نتایج تحقیق با تحقیقات انجام شده در داخل و خارج کشور

با توجه به اینکه روش متداول ارزشگذاری داراییها، بهای تمام شده تاریخی می باشد و همچنین به دلیل وجود تورم و تفاوت بسیار بین ارزش دفتری و ارزش فروش داراییها و عدم استفاده از تجدید ارزیابی به دلایل مالیاتی و غیره، انتظار اعمال مدیریت سود از طریق ابزار فوق وجود خواهد داشت. همانطور که در تحقیقات انجام شده در خارج از کشور این موضوع اثبات شده است. لیکن باید توجه داشت فضای حاکم بر بورس اوراق بهادار تهران متفاوت از کشورهایی است که تحقیقات فوق در آنها صورت گرفته است، به هر حال مغایرت نتایج فوق با نتایج تحقیق حاضر و همچنین شکست در مستند نمودن مدیریت سود از طریق فروش داراییها در تحقیق فوق نمی تواند شاهدی بر عدم رفتار مدیریت سود باشد، زیرا سود می تواند با سایر ابزار نیز مدیریت شود.

در تحقیقات انجام شده در داخل ایران که توسط صفائی کویشاهی (۱۳۸۸) و کوچکی (۱۳۷۱) انجام پذیرفت، نتایج تحقیقات مزبور حاکی از آن است که، مدیران از زمان بندی فروش داراییها و سود حاصل از فروش آنها برای هموار سازی سود استفاده نمی نمایند. بنابراین نتایج تحقیق حاضر با تحقیقات انجام شده مطابقت دارد. در رابطه با تحقیق انجام شده توسط ابراهیمی کردلر و حامد ذاکری (۱۳۸۸)، نتایج آن نشان دهنده مدیریت سود با استفاده از سود و زیان داراییها می باشد. عدم مطابقت نتایج تحقیق فوق با تحقیق حاضر می تواند به دلیل فرضیات متفاوت دو تحقیق باشد.

محدودیت تحقیق

به دلیل عدم افشاء مناسب و کافی برخی از شرکتهای پذیرفته شده در بورس در مورد سود حاصل از فروش سرمایه گذاری های بلند مدت، امکان انتخاب ۳۰ شرکت در هر طبقه برای

هر سال مالی، با توجه به شرایط ذکر شده در نمونه گیری، میسر نگردید. لذا اطلاعات به صورت شرکت سال جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

پیشنهاد بر خاسته از تحقیق

با توجه به وجود ابزار های متفاوت برای مدیریت سود، نتایج تحقیق حاضر که، حاکی از عدم استفاده مدیران از زمان بندی فروش داراییهای بلند مدت برای مدیریت سود می باشد، نمی تواند دلیلی بر عدم مدیریت سود توسط مدیران باشد زیرا مدیران می توانند از سایر ابزارها برای اعمال مدیریت سود استفاده نمایند. لذا به استفاده کنندگان از گزارشهای مالی توصیه می گردد که در هنگام استفاده از گزارشها جهت انجام تصمیم گیری براساس اطلاعات مندرج در صورتهای مالی، احتمال اعمال مدیریت سود را توسط مدیریت مد نظر قرار دهند.

پیشنهادات برای تحقیقات آتی

۱- با توجه به اینکه روش متداول ارزشگذاری داراییها، بهای تمام شده تاریخی می باشد و همچنین به دلیل وجود تورم و تفاوت بسیار بین ارزش دفتری و ارزش فروش داراییها و عدم استفاده از تجدید ارزیابی به دلایل مالیاتی و غیره و با توجه به نتایج تحقیق حاضر، دلایل عدم استفاده از ابزار فوق جهت اعمال مدیریت سود، می تواند در تحقیقات دیگر مورد ارزیابی قرار گیرد.

۲- در تحقیق حاضر، سود حاصل از فروش دارایی های ثابت و سرمایه گذاری های بلند مدت به عنوان ابزاری برای اعمال مدیریت سود در نظر گرفته شده است. در نتیجه، بررسی دیگر اقلام دارایی به عنوان ابزار مدیریت سود می تواند به عنوان زمینه های مناسبی برای تحقیقات آتی مورد استفاده قرار گیرد.

فهرست منابع و ماخذ:

- ۱ - ابراهیمی کردلر، علی و ذاکری، حامد، ۱۳۸۸، " بررسی مدیریت سود با استفاده از فروش داراییها در بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه تحقیقات حسابداری، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۸، صص ۱۳۵-۱۲۲.
- ۲ - بهاری مقدم، مهدی، ۱۳۸۵، " محرک های موثر بر مدیریت سود"، پایان نامه دکتری حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی.
- ۳ - صفائی کویشاهی، فرامرز، ۱۳۸۸، " ارتباط بین هموار سازی سود با سود غیر عملیاتی ناشی از فروش داراییهای سرمایه ای (دارایی ثابت مشهود) در شرکتهای پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ۴ - کوچکی، حسن، ۱۳۷۳، "هموارسازی سود از طریق زمان بندی فروش دارایی"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- ۵- Bartov, E., ۱۹۹۳, " The timing of asset sales and earnings manipulation", The Accounting Review, ۶۸(۴): pp. ۸۴۰-۸۵۵.
- ۶- Herrmann, T., T. Inoue and W.B. Thomas., ۲۰۰۳, " The sale of assets to manage earnings in Japan", Journal Of Accounting Research, ۴۱ (۱): pp. ۸۹-۱۰۸.
- ۷- Poitras, G., Wilkinson, T. and S.kwan, ۲۰۰۱, " The timing of asset sales: Evidence of earnings management", Journal Of Business Finance and Accounting, vol.۲۹, Issue ۷-۸, sep/oct: pp. ۹۰۳-۹۴۴.

- λ- Roosenboom, P., T. V.D. Goot and G. Mertens ۲۰۰۳.
“Earnings Management and Initial Public Offerings:
Evidence From the Netherlands.” *The International of
Accounting* ۳۸: pp. ۲۴۳-۲۶۶.

Earning management through Timing of long-lived assets sales

Dr. Yadollah Tariverdi
Elham Samarikhalaj

Since management can set the time of real dealings such that its affects on the reported profit tend to decrease fluctuations of the reported profit and help gaining the expected profit, assets sales is believed to be one of the real dealings in all business companies. So, the aim of this research was to study whether managers manage profit through timing the long-lived assets sales? The companies admitted in Tehran Stock Exchange provide the statistical samples of this research. This is a causal-comparative research. T-Student Test is used to test the hypotheses. Firstly, using Covariance Analysis Test (Ancova), the relation between controlling variables and independent variables is found and the effect of controlling variables on independent variables is negated. The results of the research indicate that management has not done earning management through long-lived assets sales.

KeyWords: Earning management, Timing of transactions, Profit from long-lived assets sales.